

Er is ook aandacht voor recente theoretische en didactische ontwikkelingen. Buitenschools leren wordt aangehaald en we vinden in verschillende hoofdstukken uitweidingen over 'spreektaken'. Taakgericht werken in het NT2-onderwijs is een recente ontwikkeling die – en dat zouden onze noordburen inmiddels wel mogen weten –

geïnitieerd werd vanuit Vlaanderen. Het Steunpunt NT2 van de KU Leuven heeft hier baanbrekend werk verricht. Wat ons inmiddels begint te irriteren, is dat er in heel dit boekje ook weer geen enkele verwijzing staat naar Vlaamse auteurs. Zeker voor wat het taakgericht werken in het NT2-onderwijs betreft, was dit wel op z'n plaats geweest.

Spreek vaardig!

P. Kuiper-Jong & M. Beckers: *Spreek vaardig! Praktische methode voor spreekvaardigheid in vreemde talen*. Bussem: Coutinho, 1999.

[Werkboek (88 p.) en afzonderlijk te bestellen sleutel volgens doeltaal.]

DOELGROEP EN DOELSTELLINGEN

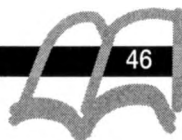
Deze methode is bedoeld voor volwassenen, waarbij de auteurs in het midden laten of het om hoog- of laaggeschoolden gaat. Wij schatten in dat een heel aantal opdrachten voor beide doelgroepen kan, als de docent er bij laaggeschoolden extra op toeziet dat de opdrachten goed begrepen zijn. Er zijn voor laaggeschoolden wel aanpassingen nodig en/of meer begeleiding. Bij de keuze van de gespreksonderwerpen komt de volwassen doelgroep duidelijk tot uiting, al kunnen een aantal oefeningen zeker ook bij jongeren (bijvoorbeeld in het secundair onderwijs) gebruikt worden.

De methode stelt zich tot doel aan de hand van tekeningen en opdrachten ideeën aan te reiken voor spreekoefeningen in gelijk welke Europese doeltaal ('leertaal' genoemd in het voorwoord) en zo de mondelinge taalvaardigheid van de cursisten te stimuleren. Hoewel we onze twijfels hebben bij de mate

waarin de opdrachten echt bijdragen tot spreekvaardigheid (zie verderop), willen we zeker stellen dat het boek een aantal frisse en originele ideeën bevat.

SLEUTEL

Aangezien het boek in het Nederlands geschreven werd, is het natuurlijk het meest direct inzetbaar voor Nederlands als tweede taal. Dankzij het feit dat het ook voor andere doeltalen geschikt moet zijn, is het voor een keer niet typisch Noord-Nederlands: er zijn geen storende elementen naar het Nederlands van Vlaanderen toe. Omwille van het ruimere doel zijn er ook sleutels verkrijgbaar voor Engels, Italiaans, Portugees, Spaans en Zweeds. De auteurs verklaren zich bereid een sleutel op te stellen voor andere talen, indien er voldoende belangstelling bestaat. Daarbij kan men zich wel afvragen of dat voor Frans niet het geval is (zeker in België)...

De sleutel bevat per spreekoefening woorden en suggesties in de doeltaal en beknopte grammaticale aanwijzingen: er wordt aangegeven welke grammaticale vormen per opdracht in de praktijk gebracht kunnen worden. Ook staat er een schematisch overzicht in van de verschillende onderdelen, grammaticale onderwerpen en praktische vaardigheden. We vinden echter niet dat de sleutel een meerwaarde vormt: de gegeven informatie spreekt voor zich uit de oefeningen zelf. Een index op functies en grammaticale items zou handiger geweest zijn.

ONDERWERPEN

Een grote variëteit aan onderwerpen die volwassenen zeker aanspreken, komt aan bod (bijvoorbeeld *afspraken maken, cadeaus geven, gewoontes van het land, verkeersongevallen, huisinrichting,...*). Iets wat vreemd is het feit dat sommige oefeningen geen thema als titel hebben, maar wel een grammaticaal item, bijvoorbeeld *woordvolgorde; bijwoord(elijke bepaling) of bijvoeglijk naamwoord; voegwoorden*. Dit heeft volgens ons te maken met de verwarring tussen spreekvaardigheid en grammaticaal drillen waaraan de auteurs zich schuldig maken (zie verder).

BENADERINGSWIJZE EN OPBOUW

Bij elk thema worden in een kader bovenaan drie à vijf in moeilijkheidsgraad oplopende opdrachten gegeven. We hebben de indruk dat een vrij groot deel van de opdrachten met de hoogste moeilijkheidsgraad bij hooggeschoolde volwassenen sneller uitgevoerd kan worden dan door de auteurs aangegeven, namelijk na één à twee jaar (volgens de auteurs pas na drie à vier jaar). Door de stijgende moeilijkheid in opdrachten per thema kan één onderwerp

door dezelfde cursisten op verschillende niveaus herhaald worden (cyclisch principe). De thema's zelf – 73 in het totaal – worden ook steeds moeilijker, bijvoorbeeld van *spelen* naar *als een dag 27 uur had*.

Elk thema beslaat één blad, dat verder een aantal tekeningen bevat, plaats voor aantekeningen, en plaats om een voorbereidende woordenlijst aan te leggen: woorden waarvan de cursist denkt dat hij/zij ze nodig zal hebben, moeten thuis vooraf opgeschreven worden. We vinden dat de lege plaats op elk blad (voor aantekeningen en voor woorden) vrij milieuvriendelijk is. Bij laaggeschoolden is die indeling misschien wel zinvol: alles blijft zo per thema bij elkaar, de cursist hoeft niet zelf te gaan ordenen, of eigen notities en werkblad samen te brengen.

Uit de bovenstaande beschrijving blijkt reeds dat elk thema op dezelfde manier opgebouwd is. Dit geldt ook voor de opdrachten per thema, wat maakt dat er jammer genoeg weinig variatie in dit boek zit. Het volgende stramien keert steeds terug: woordenschat voorbereiden, vraagjes aan elkaar stellen per twee, rollen wisselen, klassikaal verslag. We vinden het zeker positief dat de auteurs het spreken per twee zo aanmoedigen, maar na enkele thema's krijg je het gevoel dat er behalve het gespreksonderwerp weinig verandert.

INDRUKKEN EN/OF ERVARING

Hoewel dit werkboek op het eerste gezicht heel fris en uitnodigend oogt en er een aantal goede ideeën inzitten, menen wij dat de titel 'Spreek vaardig' de lading niet dekt. Het boek bevat volgens ons vooral deelopdrachten die kunnen voorbereiden op echte, communicatieve spreekoefeningen. Het gaat weliswaar om goede en originele deelopdrachten (zie ook verderop bij 'Positieve punten'), maar *spreekoefeningen*, nee. Het is niet omdat woordenschat of grammaticale

structuren *mondeling* ingeoeft worden, dat het om spreekvaardigheid gaat! Hoewel wij zelf ook vinden dat men op bepaalde ogenblikken in de klas bouwstenen (zoals woordenschat en grammaticale structuren) mag inoefenen vooraleer men tot grotere gehelen komt – een opvatting die ingaat tegen de taakgerichte aanpak, die we dan weer op andere momenten toepassen – mogen de voorbereidende stappen niet verward worden met spreekvaardigheid: ze kunnen ertoe leiden, meer niet...

BOUWSTENEN OEFENEN: WOORDENSCHAT

Het feit dat de cursisten per thema zelf eerst woordenschat moeten voorbereiden, lijkt ons een duidelijke aanwijzing dat het niet om spreekvaardigheid gaat. In een goede spreekoefening wordt er in principe niet aan systematische woordenschatuitbreiding gedaan, want dan vormt de woordenschat juist een obstakel bij het spreken, een bekommernis die de auteurs trouwens zelf uitdrukken. Er mogen natuurlijk wel enkele nieuwe woorden optreden of nodig blijken, maar dat is iets helemaal anders dan een (lange) reeks nieuwe woorden. De woordenschat die nodig is voor een bepaalde spreekoefening, moet grotendeels verworven zijn voordat de cursist gaat spreken.

Nog afgezien van de naar cursisten toe gebruikte terminologie, hebben we onze twijfels bij opdrachten als

Hoe heten de onderstaande voorwerpen/dieren? Zoek samen met de cursist naast u naar de juiste vertaling in enkelvoud en meervoud en zet het (on)bepaald lidwoord ervoor. (p. 15) of

Geef aan de cursist naast u in chronologische volgorde een opsomming van de handelingen die u verricht vanaf het moment dat u naar de auto loopt tot aan een snelheid van ca. 50 km per uur (ik maak het portier open, ik ga zitten en doe de veiligheidsriemen om,...). Vergeet ook het voetenwerk niet. (p. 80).

In plaats van dergelijke 'spreekopdrachten' zou de nodige woordenschat vooraf op zijn minst receptief en eventueel ook (re)productief verwerkt moeten zijn. Opdrachten als de hierboven geciteerde lijken ons dan ook eerder een didactische aanwijzing naar de leerkracht toe dan een spreekoefening: welke woordenschat is nodig voor de verdere opdrachten bij een bepaald thema?

BOUWSTENEN OEFENEN: GRAMMATICA

De auteurs schrijven in hun voorwoord: '*In de meeste gevallen zijn één of meerdere grammaticale aspecten verwerkt in de opdrachten*'. Ze spreken ook van een '*impliciete grammaticale bedoeling*'. Die aandacht voor de grammaticale elementen is in heel wat opdrachten zo uitgesproken dat we eerder moeten spreken van 'drillen' van grammaticale vormen dan van spreekvaardigheid. Dat de auteurs dat drillen per twee laten gebeuren, is op zich een groot pluspunt, maar ook hier geldt: grammaticale bouwstenen mondeling oefenen is nog geen spreekvaardigheid. Een communicatieve inbedding van een grammaticaal item in een minidialoog betekent nog geen functionele spreekoefening (bijvoorbeeld zinnen omzetten naar de constructie *Ik denk dat* (p. 43); u en jij-vorm en gebiedende wijs gebruiken bij instructies aan iemand die zijn vakantie in uw huis komt doorbrengen (p. 65)).

COMMUNICATIE DWINGENDER MAKEN

Het is jammer dat de auteurs het spreken zo vrijblijvend laten gebeuren: er worden zelden specifieke opdrachten gegeven voor de luisterende werkpartner. Een eenvoudige opdracht als *Wie in deze klas zou met wie op vakantie kunnen gaan?* zou bijvoorbeeld bij de spreekoefening over vakantiegewoontes meer luistermotivatie geven en de studenten bovendien verplichten in steeds wisselende tweetallen te werken. Een opdracht

als *Probeer samen met degene naast u vast te stellen aan welk seizoen de medecursisten de voorkeur geven en waarom, en controleer daarna klassikaal of uw vermoeden juist is* (p. 36) gaat wel in die richting. Jammer genoeg bevatten slechts enkele thema's een dergelijke opdracht, terwijl ze bijvoorbeeld voor de hand ligt bij *cadeaus*.

Er zijn ook nauwelijks suggesties in verband met feedback en/of klassikale afronding. Een toevoeging als *Een sterk verhaal is altijd interessant voor de medecursisten* (p. 56) leidt enkel tot een klassikaal overdoen van de spreekoefening die reeds per twee uitgevoerd werd, niet tot een nieuwe uitdaging of inhoudelijke afronding.

De vraag of er werkelijk zal gepraat worden, blijft afhangen van de goede wil en het enthousiasme van de studenten: zij die niet willen praten, worden niet gemotiveerd dat toch te doen, terwijl dat makkelijk zou kunnen via 'dwingendere' opdrachten met informatiekloven en carrousels. Bovendien moet bij de opdrachten in dit boek de inhoud bijna altijd van de spreker zelf komen en dan kan heel makkelijk het *ik-weet-niet-wat-te-zeggen*-probleem opduiken. We pleiten ervoor eerst meer inhoud aan te bieden: informatiekloven creëren via tekstjes of tekeningen in plaats van beiden te praten op basis van dezelfde info of alle inspiratie van de student te laten komen. Bij de opdracht *Vertel aan de cursist naast u wat de bezienswaardigheden zijn in een Nederlandse stad die u goed kent* (p. 26) zou er bijvoorbeeld voorbereidend met toeristische brochures gewerkt kunnen worden.

TEKENINGEN

Over de tekeningen in dit boek zijn we ook niet enthousiast. Volgens de auteurs zouden ze de spreekvaardigheid van de cursisten moeten stimuleren, maar dat lijkt ons zelden echt het geval. Veel tekeningen zijn

enkel een visuele afbeelding van het thema, meer niet. Sommige tekeningen lijken ons verwarrend; bovendien zijn ze niet erg verzorgd. We vinden het soort tekeningen in dit boek wél nuttig voor een leerkracht die op bord snel iets wil duidelijk maken of visualiseren zonder dat hij/zij over tekentalent hoeft te beschikken.

POSITIEVE PUNTEN

We zeiden reeds heel duidelijk dat dit boek volgens ons geen echte spreekoefeningen biedt en vanuit de titel '*Spreek vaardig!*' is ons oordeel erover negatief. Toch hebben we ook een aantal positieve opmerkingen. Sommige ervan kwamen terloops al ter sprake, andere nog niet. We zetten alles hier even op een rijtje:

Het materiaal is zonder enige obstakels voor NT2 in Vlaanderen bruikbaar, wat zelden gezegd kan worden van een in Nederland uitgegeven boek.

We vinden het heel goed dat de auteurs zoveel gebruik maken van werken per twee. Heel wat gespreksonderwerpen die klassikaal snel saai worden, komen dan beter los en ook krijgt iedereen meer spreekansen.

Het boek bevat leuke en originele ideeën voor de inoefening van bepaalde grammaticale items. We zullen zelf zeker de suggestie bij *bijvoeglijke naamwoorden* (p. 29) gebruiken: *in alfabetische volgorde adjectieven zoeken bij een bepaald woord* (bijvoorbeeld *een aardig huis, een bijzonder huis, een comfortabel huis, enz.*). Er wordt op die manier niet louter vormelijk op grammatica geoefend, de betekenis speelt meteen een grote rol. Ook de oefening op de uitbreiding van zinsstructuren met eigen ideeën van studenten vinden we leuk: steeds een element toevoegen aan een zin (trouwens ook interessant om de tangconstructie te oefenen). Zo zijn er nog andere creatieve ideeën.

Het mag eveneens gezegd worden dat de auteurs goede gespreksonderwerpen gekozen hebben en ook uit het aantal onderwerpen blijkt hun vertrouwdheid met het doelpubliek: ze weten waarover er zoal gepraat kan worden in een klas en ook beginners kunnen over heel wat onderwerpen al iets zeggen. Bovendien doen de auteurs degelijke suggesties voor vragen bij bepaalde onderwerpen (bijvoorbeeld *huisdieren: aan-geven of je bang bent van een spin, muis,...; sport: vragen naar hoe vaak, met wie, sinds wanneer,...; vragen hoe vaak iemand zijn lievelingsboek gelezen heeft; vragen welke huishoudelijke taken iemand wel/niet leuk vindt*). Verder worden ook beknopte suggesties gedaan voor rollen-

spelen, bijvoorbeeld bij *kleine ergernissen* (p. 75) en *even klagen* (p. 78).

Globaal oordeel

Afrondend willen we stellen dat dit boek wél goede suggesties voor gespreksonderwerpen bevat en ook een aantal originele, creatieve ideeën voor oefeningen die voorbereiden op spreken, maar voor echte, functionele spreekoefeningen zal de lesgever elders moeten zoeken (bijvoorbeeld bij Fonck (1989-91) of bij *Taal vitaal* (Schneider-Broekmans 2000)).

Dixi!

J. Bakx & G. Giezenaar: *Dixi! Cursus spreekvaardigheid voor hoogopgeleide anderstaligen*. Bussem: Coutinho, 2000.

Doelgroep

Zoals de ondertitel al suggereert, is dit leermiddel bestemd voor hoogopgeleide (ver)gevorderde anderstalige volwassenen. *Dixi!* zou op 16 weken aan 2 uur per week afgewerkt kunnen worden.

Communicatieve en functionele methode

Hoofddoel van *Dixi!* is de spreekvaardigheid en het zelfvertrouwen van cursisten te verhogen bij moeilijke spreesituaties. De opdrachten zijn gericht op functionele situaties (bijvoorbeeld mening verwoorden, kritiek geven, conclusies trekken,...), maar er wordt in het boek ook expliciet aandacht gegeven aan taalelementen: woordgebruik, grammaticale kwesties, register en intonatie. Deze oefeningen worden wel gerelateerd aan de spreekoefening. Via reflectievragen willen de auteurs cursisten aanzetten tot nadenken over bepaalde conventies in een gesprek.